

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU MÄÄRUS (seitsmes koda)

7. september 2017*

Eelotsusetaotlus – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 lõige 2 – Liidu õiguse kohaldamine –
Piisav seos – Puudumine – Euroopa Kohtu pädevuse puudumine

Liidetud kohtuasjades C-177/17 ja C-178/17,

mille ese on Tribunale amministrativo regionale per il Piemonte (Piemonte maakonna halduskohus, Itaalia) kahe 11. jaanuari 2017. aasta otsusega ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse 5. aprillil 2017, menetlustes

Demarchi Gino Sas (C-177/17),

Graziano Garavaldi (C-178/17)

versus

Ministero della Giustizia,

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president A. Prechal, kohtunikud A. Rosas (ettekandja) ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

**arvestades vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 53 lõikele 2 pärast kohtujuristi
ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi põhistatud määrusega, on teinud
järgmise määruse**

- 1 Eelotsusetaotlused puudutavad Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 47 lõike 2 tõlgendamist koostoimes ELTL artiklitega 67, 81 ja 82.
- 2 Taotlused on esitatud vastavalt Demarchi Gino Sas-i või Graziano Garavaldi ja Ministero della Giustizia (justiitsministeerium, Itaalia) vahelises kohtuvaidluses selle summa väljamaksmise üle, mida ministeerium oli kohustatud maksma õiglase hüvitisena kohtuasja menetlusaja ülemäärase pikkuse tõttu.

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

Itaalia õigus

- 3 Eelotsusetaotlustest nähtub, et 24. märtsi 2001. aasta seaduse nr 89, mis näeb ette õiglase hüvitise kohtuasja mõistliku menetlusaja nõude rikkumise eest ja millega muudetakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklit 375 (legge n° 89 – Previsione di equa riparazione in caso di violazione del termine ragionevole del processo e modifica dell'articolo 375 del codice di procedura civile; (*GURI* nr 78, 3.4.2001, edaspidi „seadus nr 89/2001“), sõnastuse kohaselt on menetluspoolel, kes ebamõistlikult pika menetlusaja tõttu on kandnud varalist või mittevaralist kahju, õigus saada „õiglast hüvitist“ nimetatud seadusega kehtestatud tingimustel ja ulatuses.
- 4 Osutatud seaduse artikkel 3 näeb ette, et kahju hüvitamise nõue tuleb esitada selle Corte d'appello (apellatsioonikohus, Itaalia) esimehele, mille tööpiirkonnas asub esimese astme kohus, kelle menetlusaega peetakse ülemäära pikaks.
- 5 Seadust nr 89/2001 on muudetud 28. detsembri 2015. aasta seadusega nr 208 ühe ja mitme aasta riigieelarve koostamise kohta (legge n° 208 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato; *GURI* nr 302 regulaarne lisa, 30.12.2015). Muu hulgas lisati sellesse seadusesse artikkel 5*sexies* järgmises sõnastuses:

„1. Käesoleva seaduse kohaselt väljamakstavate summade saamiseks esitab õigustatud isik võlgnikust ametiasutusele avalduse [...], milles ta kinnitab, et talle ei ole sel alusel saada olevaid summasid välja makstud ning et ta on pöördunud sama nõudega kohtu poole, märgib ära summa, mis tuleb ametiasutusel veel tasuda, käesoleva artikli lõike 9 kohaselt valitud makseviisi [...], samuti edastab ta lõikes 3 nimetatud dekreetides ette nähtud vajalikud dokumendid.

2. Lõikes 1 nimetatud avaldus kehtib kuus kuud ning seda tuleb ametiasutuse nõudmisel uuendada.

3. Majandus- ja rahandusministeeriumi ning justiitsministeeriumi dekreetidega, mis tuleb anda 30. oktoobriks 2016, kinnitatakse lõikes 1 nimetatud avalduse vormid ning määratakse kindlaks dokumendid, mis tuleb viidatud lõike 1 kohaselt võlgnikust ametiasutusele edastada. Ametiasutused avaldavad eelmises lauses nimetatud vormid oma veebisaitidel.

4. Kui eelmistes lõigetes nimetatud avaldus või dokumendid on esitamata, ebatäielikult või nõuetele mittevastavalt esitatud, ei saa maksekorraldust teha.

5. Ametiasutus teeb makse kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil eelmistes lõigetes ette nähtud kohustused on täielikult täidetud. Eelmises lauses nimetatud tähtaeg ei hakka kulgema, kui eelmistes lõigetes nimetatud avaldus või dokumendid on esitamata, ebatäielikult või nõuetele mittevastavalt esitatud.

[...]

7. Õigustatud isikud ei või enne lõikes 5 ette nähtud tähtaja möödumist nõuda sundtäitmist, täitekorralduse kättetoimetamist ega esitada kohtulahendi täitmise nõuet.

[...]“

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimus

- 6 Demarchi Gino Sas ja G. Garavaldi osalesid kumbki võlausaldajana kahes erinevas pankrotiasjas, millest esimest menetles Tribunale di Genova (Genova esimese astme kohus, Itaalia) ja teist Tribunale di La Spezia (La Spezia esimese astme kohus, Itaalia).

- 7 Kuna menetlused kestsid ülemäära kaua, esitasid põhikohtuasjade kaebajad Corte d'appello di Torino (Torino apellatsioonikohus, Itaalia) kaudu nõude maksta tekitatud kahju eest hüvitist seaduse nr 89/2001 alusel.
- 8 Corte d'appello di Torino (Torino apellatsioonikohus) tunnustas põhikohtuasjade kaebajate õigust saada õiglast hüvitist selle eest, et menetlusaeg kohtuasjades, milles nad osalesid, oli ülemäära pikk, ja mõistis justiitsministeeriumilt välja kohtu poolt kindlaksmääratud summad.
- 9 Põhikohtuasja kaebajad ootasid asjata, et asjaomane asutus maksaks need summad ise välja, ja esitasid siis Tribunale amministrativo regionale per il Piemonte (Piemonte maakonna halduskohus, Itaalia) kaudu nõude, mis on reguleeritud 2. juuli 2010. aasta seadusandliku dekreediga nr 104 halduskohtumenetluse seadustiku (decreto legislativo n° 104 – Codice del processo amministrativo; GURI nr 156 regulaarne lisa, 7.7.2010) artikli 112 ja sellele järgnevate artiklitega ning mille eesmärk on saavutada halduskohtu kaudu nende kohustuste täitmine, mis on pandud ametiasutusele jõustunud kohtuotsusega.
- 10 Eelotsusetaotlusest nähtub, et kuigi põhikohtuasjade kaebajad esitasid oma nõuded pärast seaduse nr 89/2001 artikli 5sexies jõustumist, ei olnud nad eelnevalt täitnud selle artikli lõikes 1 ette nähtud kohustusi ja seetõttu peaks eelotsusetaotluse esitanud kohus tunnistama nende nõuded vastuvõetamatuks.
- 11 Nimetatud kohus selgitab, et seaduse nr 89/2001 artiklit 5sexies tuleb tõlgendada nii, et isik, kellel on õigus saada õiglast hüvitist, ei saa esitada kohtu kaudu ühtki nõuet hüvitise kättesaamiseks, kui ta ei ole eelnevalt täitnud kõiki osutatud artikli lõikes 1 ette nähtud vorminõudeid ja kui ei ole möödunud vähemalt kuue kuu pikkune tähtaeg arvates päevast, mil need vorminõuded on täidetud.
- 12 Sellega seoses toonitab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et ühelt poolt paneb vaidlusalune säte rea kohustusi isikule, kellel on õigus saada õiglast hüvitist, nimelt kohustuse vormistada keeruka sisuga avaldus, mis on imperatiivne kohustus, et kindlaksmääratud hüvitis välja makstaks, ning teiselt poolt pikendab märkimisväärselt tähtaega, mille jooksul riik peab tegema maksekorralduse.
- 13 Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et seaduse nr 89/2001 artikkel 5sexies jätab võlausaldaja ilma võimalusest nõuda edaspidi õiglast hüvitist kahju eest, mis on talle tekitatud viivitusega väljamaksmisele kuuluva hüvitise tasumisel.
- 14 Seega on kohtul tekkinud küsimus, kas seaduse nr 89/2001 artikliga 5sexies on rikutud õigusi, mis on sätestatud harta artikli 47 lõikes 2 koostoimes ELTL artiklitega 67, 81 ja 82.
- 15 Neil asjaoludel otsustas Tribunale amministrativo regionale per il Piemonte (Piemonte maakonna halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule mõlemas põhikohtuasjas järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas sellised liikmesriigi õigusnormid nagu Itaalia omad, mis on sätestatud seaduse nr 89/2001 artiklis 5sexies, mille kohaselt peavad isikud, kelle õigust saada Itaalia riigilt kohtuasja menetlusaja ebamõistliku pikkuse eest „õiglast hüvitist“ on juba tunnustatud, täitma selle summa saamiseks hulgaliselt kohustusi ning ootama eelviidatud seaduse nr 89/2001 artikli 5sexies lõikes 5 nimetatud tähtaja möödumist, ilma et nad saaksid vahepeal ühtegi kohtulikku täitemenetlust algatada lasta ja ilma et nad saaksid seejärel nõuda maksmise hilinemisega põhjustatud kahju hüvitamist, sh juhtudel, mil „õiglane hüvitis“ on ette nähtud riigiülese mõjuga tsiviilkohtuasjas või igatahes valdkonnas, mis kuulub Euroopa Liidu pädevusse, ja/või valdkonnas, milles Euroopa Liit näeb ette kohtulike täitedokumentide vastastikuse tunnustamise, on vastuolus [harta] artikli 47 lõikes 2 ning Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 6 lõikes 1 sätestatud põhimõttega, et igal juhul on õigus asja arutamisele mõistliku aja jooksul erapooletus kohtus, mis tunnistati ELL artikli 6 lõikega 3 ka Euroopa Liidu põhimõtteks, koostoimes ELTL artiklist 67 tuleneva põhimõttega, mille kohaselt liit moodustab

ühise õigusel rajaneva ala, kus austatakse põhiõigusi, ning ELTL artiklitest 81 ja 82 tuleneva põhimõttega, mille kohaselt liit arendab piiriülese toimega tsiviil- ja kriminaalasjades õiguslast koostööd, lähtudes kohtuotsuste ja kohtuväliste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttest?“

Euroopa Kohtu pädevus

- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega sisuliselt selgitust, kas harta artikli 47 lõikes 2 sätestatud põhimõtet koostoimes ELTL artiklitega 67, 81 ja 82 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, mis nõuab isikutelt, kes on kandnud kahju kohtuasja menetlusaja ülemäärase pikkuse tõttu õiguslase koostööga hõlmatud valdkonnas, et nad teeksid rea keerukaid haldusalaseid toiminguid, et saada kätte riigilt nende kasuks välja mõistetud õiglast hüvitist, ilma et nad saaksid vahepeal esitada kohtu kaudu täitmisenõuet ja seejärel nõuda makseviivitusega põhjustatud kahju hüvitamist.
- 17 Selles osas tuleb osundada, et harta artikli 51 lõike 1 kohaselt on selle sätted liikmesriikidele ette nähtud üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. ELL artikli 6 lõikes 1 ja harta artikli 51 lõikes 2 on täpsustatud, et harta sätted ei laienda mingil viisil aluslepingutes määratletud liidu pädevust (vt kohtumäärused, 14.4.2016, Târşia, C-328/15, ei avaldata, EU:C:2016:273, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 10.11.2016, Pardue, C-321/16, ei avaldata, EU:C:2016:871, punkt 18).
- 18 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast nähtub, et liidu õiguskorras tagatud põhiõigused laienevad kõigile liidu õigusega reguleeritud olukordadele, kuid mitte väljapoole niisuguseid olukordi. Sellega arvestades on Euroopa Kohus juba selgitanud, et ta ei saa liikmesriigi õigusnorme hartat arvestades hinnata, kui asjaomased õigusnormid ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse (kohtuotsused, 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika; 6.3.2014, Siragusa, C-206/13, EU:C:2014:126, punkt 21, ning 8.12.2016, Eurosaneamientos jt, C-532/15 ja C-538/15, EU:C:2016:932, punkt 52).
- 19 Ühtlasi tuleb meelde tuletada, et mõiste „liidu õiguse kohaldamine“ harta artikli 51 tähenduses eeldab teatava tihedusega seose olemasolu, mis ulatub kaugemale sellest, et asjaomaste valdkondade puhul on tegemist naabervaldkondadega või et üks neist valdkondadest avaldab teisele kaudset mõju (kohtuotsus, 6.10.2016, Paoletti jt, C-218/15, EU:C:2016:748, punkt 14 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 20 Selleks et välja selgitada, kas liikmesriigi õigusnormide puhul on tegemist liidu õiguse kohaldamisega harta artikli 51 tähenduses, tuleb teiste tegurite hulgas hinnata, kas asjaomaste siseriiklike õigusnormide eesmärk on liidu õiguse sätte kohaldamine, milline on selle siseriikliku õigusnormi iseloom ja kas see järgib teistsuguseid eesmärke kui liidu õigus, isegi kui need siseriiklikud õigusnormid mõjutavad liidu õigust vaid kaudselt, ning seda, kas selles valdkonnas on olemas liidu õiguse erinormid või normid, mis võivad seda valdkonda mõjutada (kohtuotsused, 6.3.2014, Siragusa, C-206/13, EU:C:2014:126, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 10.7.2014, Julián Hernández jt, C-198/13, EU:C:2014:2055, punkt 37).
- 21 Euroopa Kohus on nimelt jõudnud järeldusele, et liidu põhiõigused ei ole siseriiklike õigusnormide suhtes kohaldatavad, kui asjaomast valdkonda puudutavad liidu õiguse normid ei näe liikmesriikidele põhikohtuasjas vaidluse all olevas olukorras ette mingeid kohustusi (kohtuotsus, 6.3.2014, Siragusa, C-206/13, EU:C:2014:126, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 22 Käesolevas asjas nähtub eelotsusetaotlustest, et põhikohtuasjas arutusel olev õigusnorm puudutab riigilt sellise summa sissenõudmise menetlust, mida ta on kohustatud maksma õiglase hüvitisena kohtuasja menetlusaja ülemäärase pikkuse eest vastavalt seaduse nr 89/2001 artiklile 5*sexies*.

- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab, et kuigi seadust nr 89/2001 ei saa pidada ELTL artiklite 81 ja 82 rakendusmeetmeks ning see ei ole vastu võetud konkreetse määruse või direktiivi alusel, tagab see kõigi kohtuasjade menetlusaja pikkuse reguleerimise eesmärki teenides liidu õigusruumi nõuetekohase toimimise, vältides olukorda, kus kohtulike täitedokumentide vastastikune tunnustamine, millel põhineb kohtute koostöö tsiviil- ja kriminaalasjades, kaotaks kohtumentluste liigse pikkuse tõttu oma kasuliku mõju.
- 24 See kohus rõhutab ühtlasi, et need menetlused, mille ülemäärane pikkus viis põhikohtuasjades riigilt hüvitise väljamõistmiseni, on pankrotiasjad, mis seega kuuluvad niisugusesse valdkonda, milles liit on juba oma pädevust kasutanud mitme õigusakti vastuvõtmisel, võttes sealhulgas vastu ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määruse nr 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta (ELT 2015, L 141, lk 19).
- 25 Samas tuleb aga märkida, et esiteks ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud EL toimimise lepingu sätetega pandud liikmesriikidele konkreetseid kohustusi seoses summadega, mille riik on kohtuasja menetlusaja ülemäärase pikkuse tõttu kohustatud õiglase hüvitisena välja maksma, ja et praeguse seisuga ei ole liidu õiguses ühtki seda valdkonda erinormidega reguleerivat õigusakti.
- 26 Seetõttu tuleb nentida, et käesoleval juhul ei esine ühtki asjaolu, mis võimaldaks järeldada, et seadus nr 89/2001, mis on üldseadus, teenib kohtute koostöö valdkonda kuuluva liidu õigusnormi rakendamise eesmärki, ja et kuigi see seadus võib kaudselt mõjutada liidu õigusruumi toimimist, teenib see teistsuguseid eesmärke kui need sätted, mida eelotsusetaotlustes on tsiteeritud.
- 27 Teiseks ei nähtu Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et põhikohtuasjades menetletavad pankrotid kuuluksid määruse 2015/848 – mis eelkõige kohtualluvuse, maksejõuetusmenetluste tunnustamise ja kohaldatava õiguse küsimusi käsitledes määratleb piiriüleste maksejõuetusmenetluste õigusliku raamistiku – kohaldamisalasse.
- 28 Siit järeldub, et miski ei anna alust arvata, et põhikohtuasi puudutab mõne mujal kui hartas sätestatud liidu õigusnormi tõlgendamist või kohaldamist. Kui aga õiguslik olukord ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, siis puudub Euroopa Kohtul pädevus ning harta osutatud sätted ei saa iseenesest olla selle pädevuse aluseks (kohtumäärus, 18.2.2016, Ripanu, C-407/15, ei avaldata, EU:C:2016:167 punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 29 Neil asjaoludel tuleb Euroopa Kohtu kodukorra artikli 53 lõikele 2 tuginedes tuvastada, et Euroopa Kohtul puudub ilmselgelt pädevus vastata Tribunale amministrativo regionale per il Piemonte (Piemonte maakonna halduskohus) esitatud eelotsuse küsimusele.

Kohtukulud

- 30 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

Euroopa Liidu Kohtul puudub ilmselgelt pädevus vastata Tribunale amministrativo regionale per il Piemonte (Piemonte maakonna halduskohus) 11. jaanuari 2017. aasta otsustega esitatud eelotsuse küsimusele.

Allkirjad